

Wieringer Eiland Museum
Jan Lont

Klepel januari 2021

Stenen van Bosker naar de Rijtuigenloods

Als alles meezit (na een lang jaar van corona-pandemie en daaruit voortvloeiende onzekerheid) kunnen we eind maart weer op een normale manier open. Laten we het in elk geval hopen! Als u in de laatste weken nog op Stroe bent geweest of in het museum zelf, dan hebt u kunnen zien dat er niet is stil gezeten. De firma Ten Brinke (grond- en straatwerk) en De Vries (houtbouw) zijn beurtelings bezig geweest met het verplaatsen van de berging, het verwijderen van de houtwal, het snoeien en kappen van bomen en het ontgraven van de fundering van de rijtuigenloods. Daarna werd de vloer gestort van de toekomstige tentoonstellingsruimte, waarbinnen nu ook (met behulp van een graafmachine) een aantal van de fraaiste exemplaren van de Stenen van Bosker neergelegd is.

Gekapte holle iep en de vloer met daarin Stenen van Bosker

In de komende weken tot einde maart wordt hopelijk de opbouw van de loods voltooid en zullen vele van de historische voertuigen uit ons bezit eindelijk hun plaats in een doelmatige rijtuigenloods krijgen, na jaren in de schuur van Jan Rotgans te hebben gestaan.

De Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland is een belangrijke subsidiegever van deze loods. Via een gezamenlijk project “De donkerte van het waddengebied” met de federaties van Friesland en Groningen en anderen is er geld beschikbaar gekomen van het Waddenfonds en de Provincie Noord-Holland. Ons museum kwam voor subsidie in aanmerking op voorwaarde dat er in de rijtuigenloods een expositie wordt gerealiseerd over het thema licht: “Op pad door dag en nacht”. Voor dit project heeft het bestuur een werkgroep ingesteld met

de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, de Gemeente Hollands Kroon en de Hollands Kroonse Uitdaging.

Bovendien dient daarbij - of in de omgeving van het museum - een zogenaamde Donkerte Belevingsplek te worden aangelegd. Er is gekeken naar een achttal locaties bij of in de omgeving van het museum. Na rijp beraad is gekozen voor de zuidwesthoek van het museumterrein, achter de moestuin, op de plek van de composthoop. Omdat de plek ook 's nachts bereikbaar moet zijn, zal er een schelpenpad vanaf de weg, langs de westelijke tuunwal worden aangelegd. Langs het pad komt een hekwerk, zodat bezoekers niet zonder meer het museumterrein kunnen betreden.

Tevoren hadden medewerkers van Ten Brinke de grote stapel beschilderde stenen platen -- die verborgen lagen onder een zeil in de hoek bij de Stroeërweg -- weer tevoorschijn getoverd en op het gras uitgespreid. Het zijn fragmenten van oude sarcofaagdeksels, beschilderd door Okko Bosker in de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw. In de Klepel van mei 2018 is er ook al het één en ander over geschreven.

2

Bosker, geboren op Wieringen in 1877, was een maatschappelijk betrokken man. Hij was wethouder en tot aan zijn dood in 1942 loco-burgenmeester. Ook voorzag hij de plannen voor de aanleg van de afsluitdijken. Hij zette daartoe een handel op in stenen en basaltblokken.

Tegelijkertijd startte hij een aannemersbedrijf voor de bouw van wegen en bruggen. Hij voorzag de plannen voor de aanleg van de afsluitdijken en zette daartoe een handel op in stenen en basaltblokken.

Voor zijn ontspanning liet hij achter zijn woning een extra kamer bouwen voor zijn verzameling oudheden. Hij kon met weinig slaap toe, zat 's nachts bij de haard en las vele wetenschappelijke boeken over geschiedenis, natuur en techniek om zijn honger naar kennis te stillen. Hij was geïnteresseerd in gebeurtenissen, legenden en verhalen die zich afgespeeld zouden hebben op het Wieringen van de vroege middeleeuwen. In het begin van de jaren '30 schreef hij al over de aanwezigheid van een steunpunt van de Vikingen op Wieringen. Onder andere hierover verschenen vele stukken van zijn hand in de Wieringer Courant. Zijn theorie (door velen beschouwd als hersenspinnels) werd in 1996 min of meer bevestigd toen op Westerklief een Vikingschat werd gevonden.

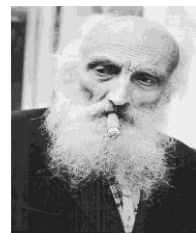

Okko Bosker in zijn Oudheidkamer

In zijn Oudheidkamer had Bosker een verzameling van kruiken en stukken steen, die hem werden geschonken door vissers die deze bij het vissen op de Waddenzee en Zuiderzee in hun netten aantreffen. Ook een stenen sarcofaag behoorde tot zijn collectie.

Die stenen waren voor hem een verbinding met de oertijd. Hij maakte ze schoon en zat uren te kijken naar of te filosoferen over de stenen en de krassen en groeven die hij daarop aantrof. Dan liet hij zijn fantasie de vrije loop. Met een penseel en verf bracht hij accenten aan zodat de vreemdste voorstellingen en teksten zichtbaar werden. Vaak zag hij hierin afbeeldingen van religieuze en historische figuren. Heel af en toe schilderde hij op houten panelen.

Bij het ontmantelen van zijn oudheidkamer is een deel van de collectie naar familieleden, het Westfries Museum en het Wieringer Eilandmuseum Jan Lont gegaan. Enkele bevinden zich ook in de crypte van de Michaëlskerk. Bijna al zijn beschilderde stenen zijn verder overgedragen aan Museum Jan Lont.

Maarten Johannes Balthasar Jungmann (1877-1964)

Weinigen zal de naam Jungmann tegenwoordig nog wat zeggen. Toch was hij 100 jaar geleden beroemd en berucht, omdat hij zowel een groot schilder was, wiens schilderijen verkochten als warme broodjes, als een notoir ruziezoeker en provocateur die er niet tegenop zag de autoriteiten hard tegen de schenen te schoppen. In 2021 is het 100 jaar geleden dat deze schilder een zomer op het voormalig eiland Wieringen woonde en werkte. Hij maakte er zo'n 20 topstukken. (De *Wieringer Kunsttuileen* beschikt over 22 voorstudies). Dit was de aanleiding voor een expositie van enkele van zijn beste werken in het Wieringer Eilandmuseum '*Jan Lont*' *

Maarten Jungmann zag het levenslicht op 7 september 1877, als zoon van de telegrafist W.J.A. Jungmann en C.(Keetje) C.S. Ettinger. Zijn wieg stond op de Oostzeedijk in Rotterdam-Kralingen. Van de Rotterdamse steendrukker Joseph Vürheim leert hij lithograferen, maar hij heeft de opgedane kennis later nauwelijks in praktijk gebracht, met uitzondering van het zelfportret als een apostel met lange haren en spitse baard.

Hij wijdt zich volledig aan de teken- en schilderkunst. Aan de Rotterdamse Academie krijgt hij les van Jan Striening. Met tussenposen zwerft hij door Europa. Allereerst vertrekt hij met zijn stad- en studiegenoot Kees van Dongen naar Parijs. De grote schilders aldaar heeft Jungmann persoonlijk gekend. Hij is er bevriend met Pablo Picasso. Vervolgens bezoekt hij o.a. Marseille, Venetië en Londen. Daarna volgt hij de dag- en avondcursussen aan de dezelfde academie. In zijn getuigschrift lezen wij dat hij in mei 1895 met lof de opleiding aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen heeft afgesloten. Hij betreft een atelier aan de Havenstraat 154 te Rotterdam-Delfshaven. Hij neemt met wisselend succes deel aan diverse 'prijskampen', uitgeschreven door de Academie.

Maarten Jungmann heeft zich laten kennen als een lastig en eigenzinnig heerschap. Een ware rel weet hij te ontketen in 1911. Voor de prijskamp van de Academie met als onderwerp 'het figuurstuk' levert hij een schilderij in, voorstellende een door drank benevelde bruiloftsgast, getiteld *De man met de hoed op een oor*. De jury kent hem op 5 april 1911 unaniem de eerste prijs toe. Een stadgenoot wil het bekroonde werk kopen op voorwaarde dat Museum Boymans het in zijn collectie zal opnemen. Zogenaamd omdat het schilderij te groot zou zijn, wordt het echter door de commissie van het museum geweigerd. De echte reden is vermoedelijk dat de afgebeelde persoon een sterke gelijkenis vertoont met de toenmalige burgemeester van Rotterdam, q.q. tevens voorzitter van de commissie. Jungmann laat het er niet bij zitten en doet in een venijnig maar geestig pamflet een heftige aanval aan het adres van mr. A.R. Zimmerman. Een afschrift van dit protest zendt hij aan alle eerste burgers in den

lande. Op deze provocatie volgt op 11 mei een interpellatie in de gemeenteraad. In de Rotterdamse burgerij spreekt men van een schandaal.

In de volgende 10 jaar maakt Jungmann veel landschappen, zee-, rivier- en havengezichten, afgewisseld met bloemenstilleven. Slechts zelden verlaat hij Rotterdam om elders te schilderen: alleen in 1917 in Den Haag en in 1921 op het eiland Wieringen. Zijn oeuvre is veelzijdig en kan gekarakteriseerd worden als een mengeling van expressionisme en impressionisme. Jungmann is zijn manier van schilderen altijd trouw gebleven, dwars door de revolutie van 20^e-eeuwse stromingen heen. Hij schept zijn eigen dramatische kunst van grootse landschappen en zeegezichten die steeds zijn heftige emoties verraden. Zijn verblijf op Wieringen resulteert in vele fraaie landschappen al of niet met boerderijen.

Zeegezicht (Gemeentemuseum Noordwijk)

Wierbopen bij Stroe (op Wieringen) (Museum Flebite, Amersfoort)

Geregeld is zijn werk op tentoonstellingen te zien en vanaf 1913 onderhoudt hij contacten met de Rotterdamse kunsthandel Vaarties die hem heel slim in de markt weet te zetten. De artistieke kwaliteiten van zijn landschappen, zoals die hij op Wieringen schilderde, worden wordt raak getypeerd door een toenmalige kunstcritica:

'Hij geeft zijn impressies, uit zijn gedachten, zijn visioenen, absoluut en direkt in kleuren, in zeer persoonlijke sterke kleuren, met een fel rood, vermiljoen en ultramarijn, ook soms fel geel. Er is een dramatische kracht in al wat hij schept. Hij is geen schilder van aandachtig aanschouwen, zijn rustige dingen zijn slechts aan de oppervlakte geobserveerd. Maar hij is de uitbeelder van wat vlug aan hem voorbij gaat, een visie, een gedachte, waardoor zijn oog en innerlijk wezen plotseling machtig gegrepen wordt, of zwaar-somber, of fel-blij. Somber wanneer de lucht grauw-grijs wordt boven ver uitgestrekt, duisterend, eenzaam land; of als de avondlucht zwaar donkerblauw staat boven enkele kale wilgen, wat oud hout aan een waterplas. En blij is hij, niet luchtig, zwaar en fel, zoodat hij ons innerlijk raakt en in opstand brengt, in zijn koude winterdagen, waar de zon schijnt op ongerepte sneeuw en door veel wirwar van kale takken met glanzend wit tegen sterk blauw van lucht en water, bij een rooden zonnegloed op takkengewemel. Hartstocht ligt er in zijn zonnig landschap van het polderland, weien, water en wilgen in ruw jaargetij, waar zonnелucht over schettert, waar het waait, waar weerbarstige werking is in de luchten, een rul, rauw brok natuur.'

(A. de Meester-Obreen, M.J.B. Jungmann bij den Kunsthandel D. Vaarties te Rotterdam. Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift, jrg. XXXI (1913), dl. 45, p. 195-196.)

De geweldige waardering die hij mede daardoor ondervond is maar van korte duur geweest. Na een fikse ruzie met Vaarties, verlaat hij Rotterdam om zich in Noordwijk aan Zee te vestigen. Vanaf die tijd schildert hij nog nauwelijks.

Door de oorlogsomstandigheden gedwongen wijkt hij in 1943 uit naar Leiden, waar hij zich vanaf 1951 vestigt in het voormalige wijkgebouw van de Hervormde kerk aan de Oude Vest 91. Dit zal zijn laatste adres zijn: in financieel behoeftige omstandigheden, maar te midden van zijn geliefde kunst- en antiekverzameling, is hij daar op 9 december 1964 na een kort ziekbed eenzaam (zijn vrouw was reeds eerder gestorven) overleden.

Fred van Putten

** De Jungmann-expositie is te bezichtigen van 1 april tot 1 november 2021, woensdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 uur, in Museum 'Jan Lont', Stroeërweg 39, Stroe op Wieringen.*

Beursvloer

De Hollands Kroonse Uitdaging verbindt verenigingen, stichtingen en maatschappelijke organisaties, liefst met gesloten beurs, aan het locale bedrijfsleven of organisaties. Stichtingen en verenigingen hebben vaak mooie ideeën, maar de uitvoering wil nog wel eens achterblijven. Daartoe heeft de HKU in 2019 een 'beursvloer' in het leven geroepen. Nadat het succesvolle verloop hiervan wilde zij dit in 2020 graag herhalen, opnieuw in RSG Wiringherlant. Dit met behulp van Koen Franke en Justin de Weert (*inderdaad: de kleinzoon van Jan en Jeanne de Weert, die ook actief is in de publiciteit voor ons museum*), die er hun profielwerkstuk voor het VWO van maken. Helaas gooide de coronacrisis roet in het eten.

HOLLANDS KROONSE UITDAGING

Edwin Wittink, Justin de Weert en Koen Franke

Op woensdag 3 februari 2021 komt er echter een alternatief: een Beursvloer die niet fysiek met marktkramen bij elkaar komt, maar via een livestream, verzorgd door mediapartner Regio Noordkop. Deelnemers (verenigingen, stichtingen en maatschappelijke organisaties) 'winkelen' in het aanbod van bedrijven en organisaties. Vooraf wordt aanbod en vraag geïnventariseerd. Matches die hieruit ontstaan worden in een tweede livestream op vrijdagavond 5 februari bekendgemaakt.

Ons museum behoort tot de deelnemers met de volgende vraag: tot voor kort organiseerde Ben Tops met een huifkar rondritten voor groepen over Wieringen en deed daarbij het museum Jan Lont aan. Iets dergelijks zou ons zeer welkom zijn. Wie zou de draad weer willen oppakken?

De Hollands Kroonse Beursvloer is bereikbaar via Info@hollandskroonseuitdaging.nl, 06 51 557 633 (Edwin Wittink).

Voorwerpen van vissenleer t.b.v. een nieuwe tentoonstelling

Voor een nieuwe tentoonstelling is het Wieringer eilandmuseum “Jan Lont” op zoek naar voorwerpen van vishuid. Immers, van vishuiden wordt al eeuwenlang vissenleer gemaakt in allerlei soorten en maten. Denk aan voorwerpen als brillenkokers, horlogekasten, bijbels bekleed met roggenleer en boekomslagen van palinghuid of zalmleer.

Links: Lepeletui, circa 1700-1750, zilver, roggenleer, 4 x 6 x 13,5 cm, collectie Zuiderzeemuseum.

Rechts: Vlegel, palingleer collectie Wieringer eilandmuseum.

Ook beeldende kunst of gebruiksvoorwerpen zijn van harte welkom. De veelzijdigheid van dit restproduct staat centraal. Wie heeft er voorwerpen van vishuid die voor deze tentoonstelling in bruikleen gegeven kunnen worden? Maar ook: wie heeft hierover een verhaal? Neem dan contact op met vrijwilliger Iris Hos, keesirishos@gmail.com.

De organisatie is in handen van het “Netwerk Zuiderzeecollectie” en zal eind 2021 en heel 2022 als reizende tentoonstelling in verschillende aangesloten musea te zien zijn, waaronder Museum Jan Lont.

Iris Hos heeft onlangs tevens een "visleerboekje" samengesteld, dat binnenkort in het museum zal liggen, ter inzage voor iedereen die het maar wil lezen. Enkele illustraties hieruit, binnenkort in het echt te zien in ons museum en prachtig gemaakt door Elly Boeschoten en door Iris zelf:

Verzoek van de penningmeester

Geachte leden, door het Covid-19 virus is een aantal activiteiten in 2020, zoals verhalenmiddagen en taandagen helaas niet doorgegaan. Ook moest het museum lange tijd gesloten worden voor het publiek. Hierdoor is het museum enkele duizenden euro's aan inkomsten misgelopen, terwijl de meeste kosten gewoon doorgingen.

Gelukkig kon het museum aanspraak maken op een compensatievergoeding van de overheid. Mede dank zij de leden hebben we het financieel gered.

Wij hopen ook voor 2021 op uw financiële steun te mogen rekenen. Via de 'Klepel' en de website wordt u op de hoogte gehouden van onze activiteiten.

Uw bijdrage a € 17,50 zien wij graag tegemoet op onderstaande rekening.

NL76 RABO 03703 487 61 ten name van Museum Jan Lont.

Ook verzoek ik u dringend om bij de overschrijving uw **postcode en huisnummer** te vermelden. Het is anders voor mij – bij veel voorkomende namen – erg moeilijk om betaling en de naam op de ledenlijst te koppelen.

Indien mogelijk graag uw betaling binnen veertien dagen na het verschijnen van dit nummer.

Bij voorbaat hartelijk dank!

Jan Cazemier, penningmeester, email: cazem015@planet.nl

8

Uit het (digitale) gastenboek

Hallo, in september waren wij in uw leuke museum. Wat jammer dat jullie nu weer dicht moeten. We werden rondgeleid door een dame uit de omgeving van Zaandam. Wij waren haar eerste rondleiding. We hebben het toen gehad over allerlei oude uitspraken in onze taal die herinneren aan vroeger. Ik vertelde toen dat er een boekje van was en dat wij eerder ergens in Drenthe een rondleiding hadden waarbij deze uitdrukkingen veelvuldig werden gebruikt. Dit maakte het heel leuk en herkenbaar dus misschien is het een tip.

Nu, bij het opruimen van een kast, kom ik het boekje tegen: *‘Boeiende bakerpraat en hete hangijzers. Meer dan 50 hedendaagse uitdrukkingen in een onverwacht historisch perspectief’*, door Henny Buld en Jeannet Boverhof. Wilde het jullie toch even laten weten.

Vriendelijke groet,

Marion Schavemaker, Assendelft

Geschenken

Van Marja Klare zijn ons per email vier boeken ten geschenke aangeboden t.b.v. de huisbibliotheek. We hebben ze in dank aanvaard. Het zijn 1. Wieringen - voormalig eiland in de Zuiderzee; 2. Het eiland Wieringen en zijne bewoners; 3. Het einde - deel 2. Leven en werken toen Wieringen nog een eiland was; 4. Met het hoofd bij de Noordkop.